

Вида Мокрин-Пауер. Поезия София, „Карина-Мариана Тодорова“, 2005

Неизбежно е: предстои една вълнуваща среща с оригиналната поезия на словенката Вида Мокрин-Пауер.

Като издател нямам моралното право да рекламирам книгата, но като читател приех предизвикателството, подсилено от любопитното в биографията ѝ: Мокрин-Пауер е литературовед, библиофил, редактор, репортер и документалист. Не в академичния порядък на категоризациите, а страстен пътешественик по големия свят, с едничката цел – да преоткрива мъдростите му. И то не в луксозни лимузини и предплатени хотелиерски екстри, а като свидетел на автентичните житейски случвания. А те са там – в Азия и в Европа, и особено на Балканите. Дори за миг да си представим как Вида, специалистката по лингвистика и литературна методология, в нестинарската група от еднородни танцува върху пламтящи въглини или пък как се обрича на мисионерска дейност, свързана с ценностите на будизма, с хиндуистично-анималистичната култура, поетесата пак ще ни спечели с оригиналния ракурс към проблемите, ще ни предизвика с метафизичната алюзия в първообразите на поетическото.

Ето ги и стиховете ѝ: езиково експериментална стилистика, съчетаваща лиризм, сатира, пародийност. Това са отличителните черти на нейната бунтарска като обществено послание и разкошна в живописен план поетическа одареност („*Шумолят прегънатите ми крила, / сякаш из въздуха капле коприна*“). Безспорно това е дарба, присъдена свихше. Тя не се постига по учебник или клубна обвързаност на интереси (макар да би било любопитно да я видим и в такъв план). Нейната поезия е чиста проба любовна лирика. А любовта е изкуство, което не се учи. Мнозина биха възразили обратното, но ние нямаме предвид търговската изтънченост в обиграването на любовното самопредлагане. Макар и този ракурс да съществува в позията ѝ, но той е по-скоро антитеза на адмирираното от поетесата тайнство на истинската обич, далеч от баналната компромисност в името на доминирането над Другия. Стиховете ѝ са сякаш пламенно посредничество между еротичната откровеност и себичното себеоттласкване на две влюбени тела.

Тези нейни поетични интимни дневници, както ги наричат критиците в Словения, разделиха на двата противоположни полюса оценките им, макар всички единодушно да признават, че стиховете ѝ всъщност са колкото универсални случки на битието, толкова и универсални произведения на изкуството на словото. Те представляват разчупване на стереотипите на подражание, на точната формулировка на сексуалността, на границите на личната свобода.

Изненадващо претенциозна като актуален участник в случванията на нейните „лични истории“ – като поетически изказ Вида Мокрин-Пауер ос-

тава удивително разбираема и достъпна, тъй като творческата ѝ опитност я кара постепенно да наслажда багрите, пресъздавайки сочния колорит на любовната игра изкуство.

Във времена на апогей на гей поезията хетеросексуалната поезия може да разчита единствено на стойностна художествена визия в пресъздаване на първичното женско изживяване на еротиката и половата принадлежност, извън общоприетите модели и представи. При мъжете поети хетеросексуалната, както и гей поезията, дори и в най-значителните си художествени постижения, винаги съдържа елементи на обяснителна демонстративност (в най-добрия смисъл на думата), доказване на фаталната „красота“, заложена в автентичността на поетичното изживяване (изглежда, бягството от комплекса за отклонението от нормата при гей поезията неизбежно поражда другия полюс – идеализацията). При жените поетеси матрицата за „идеалната любов“ е начупена крива, тя е недопустима в нейния чист вид, най-вероятно от страх, че би могла да бъде тълкувана, макар и частично, като „автократична и раболепна“. „Женската“ поезия на Вида е любовта на душата в собствената ѝ кожа, автентична еротика, изграждаща се пред очите ни, с красотата на мозайката, в която има всичко, но която при всички случаи се противопоставя на продажбата и манипулацията с телата (с тяхната изначална предопределеност „като потребителска стока на най-древната професия“). Мокрин претендира за пълната свобода в художественото пресъздаване на подсъзнателните инстинкти и асоциации, усетила, че те единствено могат да прегазят днешното пошло порноизкуство.

Но поезията на Вида Мокрин-Пауер би събудила ограничен интерес, ако не притежаваше едно особено качество – човек нерядко остава поразен от поетичните описания, които създават главозамайващо чувство за вечност и непрекъсваемост на човешкия живот, за възпроизводимостта на неговите рожби – любовта и смъртта, причудливо възможни само в неговата орбита.

Мнозина определят сантиментализма в изкуството на ХХ век като „следа от стереотипната баналност на поетичното“. Вида Мокрин-Пауер не покрива със свян своя сантимент към любимия мъж. Но открита към себе си и към своето глъбинно самопознание, тя използва сантименталното чувство като лакмус за художественост в пресъздаване на егоистичното мъжко его и неговата неподатлива издръжливост.

Поетесата прави безпощадна дисекция на любовното чувство и ставането на любовта, затова успешен е огледалният образ на лиричното, побрало в обемите си и сантиментализма – през диоптрите на хумора, иронията, дори чрез игрословието на сатиричната перспектива.

Пристрастието на Мокрин-Пауер към този ракурс на темата – осъществяване на психическата взаимност между половете, осъзнаване на „рисковете“ на женствеността (съответно и на мъжествеността), превръщат дори стиховете ѝ за деца, хайкуто, любовната ѝ лирика във вътрешна психологическа потребност. За да може да осъществи по такъв начин този толкова труден контакт с хората по света („Подлудявам от самота и макар че имам повече лица“), с тяхната философия за живота, с човечността изобщо...(сти-

хотв. *Когато на размерите на истината, Летен шансон, Вечност, Имало един косач*).

Такава поезия изисква култура на познанията и стабилност на нервните устои. Наистина това не е книга за всекиго, но тя ще представлява необичаен бонус за смелчаци, пожелали да се потопят в дебрите на подсъзнателното, където свободата сама за себе си е на висша дистанция от условностите на битието. Стиховете ѝ ни убеждават в нашето откровено незнание или накърнено самопознание за света.

Дали читателят би ги избрал за един превъзходен словесен любовен скок в неизвестното, или ще предпочете да ги изживее като софистика на изтичащото битие – все едно. Нейните изстрадани изводи за „многого“ у всеки човек и въпреки това за още „по-многого“ от непостижимото в живота на същия този човек – това са избродени пространства от поетесата, подчинена на своя изначален дълг към любовната страст, пресъздадена с мъдростта и чувствеността на интелектуалката. А може би точно те превръщат творчеството на Вида Мокрин-Пауер в изкуство с изключителни достойнства.

Мариана Тодорова

